
**Základy
nové práce
československého
divadla**

VYDALA
DIVADELNÍ ÚSTŘEDNA

NÁKLADEM UMĚNÍ LIDU
1949

ZÁKLADY NOVÉ PRÁCE ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADLA

Společná schůze

*české a slovenské divadelní a dramaturgické rady
a české a slovenské divadelní propagační komise
dne 15. a 16. ledna v Bratislavě*

1949

VYDALA DIVADELNÍ ÚSTŘEDNA
NÁKLADEM UMĚNÍ LIDU

Československá dramaturgie a pětiletý plán

Ota Ornest

Přestavba celého našeho národního hospodářství, jež položí základy socialismu v naší zemi, je našimi národohospodářskými odborníky narýsována v pětiletém plánu a široké vrstvy pracujícího lidu s nadšením přijímají tento plán a začly jej už splňovat. Tímto faktem jsou dány také úkoly kulturním pracovníkům, tedy i českým a slovenským divadelníkům. Plnění pětiletky, budování socialismu dávají tedy i nám generální směrnici pro celou naši budoucí činnost. I na nás se tudíž vztahují slova ministra vnitra, která pronesl dne 28. prosince 1948 k předsedům krajských národních výborů: „Jste povoláni, abyste ve své každodenní práci prováděli tuto generální linii našeho usilování. Jste povoláni, abyste jako mohutné transmisy spojovali a přenášeli snahy a vůli nejvyšších státních orgánů s lidem a na lid a naopak, abyste jako seismograf zachycovali nejjemnější záchvěvy vůle a citění lidu a stali se tak tlumočníky jeho zájmů a potřeb.“ I na nás je tudíž velká část odpovědnosti za úspěšné plnění budovatelských plánů. Tím spíše, že ruku v ruce s přestavbou národního hospodářství musí nezbytně jít i přebudování lidských charakterů, výchova i převýchova nejširších vrstev, formování člověka socialistického, jeho správného myšlení, jež se má nakonec obrážet nejen v práci, nýbrž i v soukromém životě.

Jednou z nejdůležitějších složek divadelního plánování je dramaturgie, jež často sama o sobě — jako celek — je nám nejlepším svědectvím o dosavadní linii našeho divadelnictví a naopak pro budoucnost ideovým podkladem pro vytváření správného kulturního ovzduší pro diváka, jakož i pro vytváření nového divadelního slohu, pro nějž sice máme jméno — socialistický realismus — který však přesto bývá vykládán často velmi volně a do široka i po stránce výběru materiálu, i po stránce reprodukční. A tu lze snad již po dosavadních zkušenostech říci, že správně volený výběr her je už sám o sobě aspoň částečnou zárukou — řekněme správné cesty k vhodnému reprodukčnímu slohu, i když samozřejmě předpokládá ujasněnost při nejmenším u osoby režiséra. Ale čím více spatřujeme dobrý vývoj kontroly zdola — kontroly samotných divadelníků, podílejících se na práci přímo a kontroly orgánů lidové správy — tím menší jsou naše obavy o sejití s cestou. Přitom je ovšem i nadále zapotřebí klásti nemalý důraz na osobní odpovědnost uměleckých ředitelů, dramaturgů, režisérů i výtvarníků, na jejich uměleckou i politickou vyspě-

lost: neboť bez osobní odpovědnosti nebylo by osobní iniciativy a jednotlivá divadla by pozbyla svého osobitého charakteru.

Lze však zajisté podříditi osobní iniciativu dramaturgů divadel — tím spíše, že velmi málo divadel má zvláštního odborníka, který by tuto funkci zastával — určitým zásadám, určité generální linii. Rozděluji zhruba československou dramaturgii na pět bodů:

1. a) Původní hry se současnou tematikou.
b) Původní hry s historickými náměty s hlediska současnosti.
2. Přehodnocení českého a slovenského dramatického dědictví.
3. a) Ruské a sovětské hry.
b) Hry lidových demokracií.
4. Přehodnocení světové klasiky.
5. Pokrokové hry západní.

Záměr v pořadí právě takovém a ne jiném je snad každému jasný. Je nesporné — a jistě se takové námitky vyskytnou — že výborná pokroková hra západní je účinnější, než průměrná, nebo dokonce špatná původní, nebo slovanská hra; avšak bylo by rozhodně chybou, kdyby se celoroční repertoire — a myslím, že budeme už konečně jednou musít začít posuzovat repertoire té které sezóny jako celek — skládal ze samých pokrokových her západních, nebo z her západních a z her světové klasiky a nebylo v něm ani jediné původní hry, nebo hry lidových demokracií; naproti tomu by nebylo chybou, kdyby se skládal ze samých původních nebo slovanských her. Je to otázka blízkosti zájmu prostředí, v němž pracujeme a žijeme; oblasti, jež udržuje krok na cestě do nového světa a jež působí, že se nám některé státy se zdánlivě sebe vyspělejšími dramatickými výplody začínají zdát exotickými. Proberme si nyní podrobněji jednotlivé body dramaturgické hierarchie.

1. Původní hry se současnou tematikou a s historickými náměty s hlediska současnosti.

Zde je zajisté těžisko našeho velkého výchovného úkolu v letech pětiletky. I když česká a slovenská dramaturgie vykazují, zejména v uplynulé sezóně, značné zlepšení u srovnání s prvními sezónami poválečnými, není situace ještě zdaleka uspokojivá. Zlepšení nastalo v tom, že se objevilo několik mladých autorů, téměř bez výjimky debutantů, kteří napsali zdařilé hry, nebo reportáže se současnou tematikou. Je jich však dosud velmi málo

a ideová i umělecká úroveň jejich prvotin nebývá vždy na výši. Přitom obě naše kompetentní ministerstva, uznávající důležitost této tvorby, podporují ji všemožným způsobem. Nejlepších výsledků zatím dosahují autoři, kteří píší pod vlivem přímého prožitku, přímé zkušenosti a znalosti prostředí i lidí, jež v něm žijí. Pobyt v továrnách, nebo na venkově, na dolech i na stavbách mládeže, pobyt a zejména i manuální práce, jež bývá nejbližší cestou ke skutečnému sžití s prostředím, a k důkladnému poznání mentality lidí, měl za výsledek několik nejzdařilejších her. Umožňovat tedy stále více autorům poznávání těchto prostředí je úkolem více než samozřejmým. Kromě toho myslím, že by bylo vhodné upozorňovat autory, kteří o to projeví zájem, na náměty, jež se tu kterou dobu stanou hybnou pákou naší hospodářské přestavby. Upozorňovat je včas, aby se včas mohli s prostředím i s plánováním seznámit a aby hra byla uvedena právě ve chvíli, kdy její námět se začne vrývat v povědomí širokých vrstev. Bude-li na příklad stát v jisté době v popředí zájmu industrialisace na Slovensku, nebo elektrifikace vesnic, jindy opět problémy stavebnictví — měly by se současně vyskytnout hry, zabývající se těmito náměty — ovšem, že ne mechanicky, nýbrž tak, jak se odrážejí v lidech, v jejich osudě a v jejich myšlení. Ale i problémy vnitřní i mezinárodní politiky, boje s reakcí, se záškodníky, povaleči a marodéry, nové hrdinství práce — to vše by mělo být thematem her, jež se na našich scénách objeví za pětiletky. Co dramatické látky může na příklad poskytnout thema prověrky, thema znárodnování a jiná a jiná! — Současností však nemyslíme pouze dobu poválečnou. Naopak, zdá se mi, že největší mezerou v naší současné dramatické — stejně jako beletristické — tvorbě, je to, že neexistuje nic, co by vrhlo konečné správné světlo na léta předválečná. Tato léta jako by byla zahalena mlhou a nedivil bych se, kdyby mnozí lidé ze zapomnětlivosti, nebo z nedostatečné znalosti poměrů — když ne z jiných důvodů — začli o nich mluvit jako o „starých, zlatých časech“ a přesvědčovat o tom naši mládež. Jaká je tu příležitost pro nového dramatika, odhalit celou tu falešnou morálku doby největších podvodů, lží a předstírání, dobu mnichovanů všeho druhu, dobu nejtěžších bojů pokrokových sil našich národů! — Neméně důležitou pak bude tematika z oblasti zemědělské. Zde, ať dílčím, nebo celkovým obsahem by mělo pochopitelně být prohloubení družstevnictví na venkově s eliminací bohatých vrstev a s větším zdůrazněním funkce středních a malých rolníků v rozhodování. Mělo by být umělecky zpracováno jako jeden z vůdčích motivů všeobecné

prohloubení zemědělských služeb v našem národním hospodářství. Měl by být zdůrazněn boj o živočišnou výrobu, t. j. zvýšení produkce mléka, vajec atd., stejně jako tomu je u výroby průmyslové.

Čeští i slovenští autoři budou se nepochybně zabývat také historickými náměty a tu je pochopitelně prvním předpokladem správné hodnocení našich dějin s hlediska historického materialismu. Vykládat správně historii, stavět před dnešního diváka pokrokové proudy v ní, světlé a příkladné postavy dějin — a též varovně poukazovat na zjevy záporné a zpátečnické — pomůže nemálo ve výchově nového diváka a tím i nového člověka nové společnosti. Zde nám může být nejlepším příkladem autor sovětský, který v beletrii i v dramatech, stejně jako ve filmu, přehodnocuje ruskou historii způsobem ideově i umělecky jedinečným.

Zvláštní zřetel je nutno bráti na dramaturgii divadel pro mládež a na dramaturgii ochotnickou, i když generální linie je zde stejná. V dětském divadelnictví nám však stále chybí dostatečný počet umělců, kteří by se na tento důležitý úsek specialisovali. Kterí by si, tak říkajíc, vytkli divadlo pro mládež za svůj životní úkol. Ruku v ruce se školními osnovami by pak měli pracovat pro dětskou vnitřní, dětská divadla by se měla stát nedílnou součástí těchto školních osnov. — Při dramaturgii ochotnické běží pak zejména o stránku technickou. Máme stovky ochotnických souborů na malých místech s nepatrným počtem členů a s jevišti, jejichž technické vybavení je chatrné. Členové těchto spolků si stěžují na nedostatek her s malým obsazením a jednoduchou scénou. V souhlasu s generální dramaturgickou linií zde naznačenou měla by tudíž být vypsána ministerstvem informací a Uměním lidu soutěž na původní dramatické dílo pro nejvýše deset osob a v jedné, nejvýše dvou dekoracích.

Neustálá spolupráce dramaturgů s autory je jednou z hlavních podmínek zdárného uskutečňování tohoto plánu. Tato spolupráce by měla jednak existovat u každého divadla v Praze a zejména též na venkově, u divadel oblastních i ochotnických tak, aby co možná nejvíce divadel mělo svého vlastního autora, který by pak pomáhal vytvářet jeho specifický charakter, shodný se specifickým charakterem jednotlivých krajů a oblastí, jednak by měla být a bude řízena centrálně dramaturgickým odborem divadelní rady, který bude dbát o generální linii, o správné umístění her, a zejména bude též provádět jakousi evidenci námětů, aby zabíhaly pokud možná do největší šíře a

aby se přešlo tomu, že by některá námětová oblast byla zpracována několikrát na úkor oblastí jiných.

2. Přehodnocení českého a slovenského dramatického dědictví.

I na tomto úseku bylo již mnohé vykonáno, nemluvě o neobyčejně hodnotném popudu, který vyšel od presidenta republiky a který se týká Aloise Jiráska. Myslím, že tento popud sám o sobě bude mít za následek, že nebude u nás divadla, které by Jiráskova nevedlo. To však zdaleka nestačí. Tak zvaná česká i slovenská klasika je zdroj, z něhož musí nezbytně čerpat všechna divadla. Tyl a Klicpera — zde právě se již stalo mnoho hodnotného — jsou pro nás dnes výborným materiálem pro uskutečňování skutečně lidových představení, ba mnohde se ctí nahradit lidovou zpěvohru. Potřebujeme v nastávajících sezónách více úprav těchto dvou autorů, úprav, pořizovaných s hlediska dnešní dramaturgie. Ale i pozdější autoři si zaslouží pozornosti a úvahy. Štěpánek, Stroupežnický, Šamberk, Šimáček, Bozděch — je tu skutečně obrovské pole působnosti pro odpovědného dramaturga! Úpravy jazykové, avšak zejména úpravy, které, aniž poruší vlastní smysl hry, zbaví ji zbytečného romantismu, sentimentality a prázdného pathosu i jiných efektů a přitom naopak podtrhnou to kladné, co dnešní divadlo vyžaduje. Při naprostém nedostatku dobrých současných veseloher a při spontánní touze širokých diváckých vrstev po ní je stará a starší naše divadelní tvorba pramenem, z něhož je možná stále a stále čerpat.

3. Ruské a sovětské hry a hry lidových demokracií.

Stavíme sovětskou tvorbu hned za tvorbu původní. Sovětské divadelnictví je nám největším příkladem a prohlubování všemožných styků s ním mělo by být rovněž zahrnuto do našeho pětiletého plánu. Prohlubování, jež by umožnilo osobní poznávání sovětského divadla častějšími zájezdy a užšími styky se sovětskými divadelníky a jež by též umožnilo snadnější a přesnější, slovem organizovanější přístup sovětských her. Totéž se ostatně týká všech lidových demokracií. Volím tu termín divadel lidových demokracií a nikoliv divadel slovanských, protože lidové demokracie všechny slovanské národy zahrnují a nadto nás dnes stejně zajímá tvorba rumunská a maďarská — a nezapomínejme, že brzy k nim patrně přistoupí tvorba lidově demokratické Číny a lidově demokratického Řecka. S výjimkou SSSR je situace prabídná, her z lidových demokracií je u nás pramálo.

Nepřičítal bych to pouze malé a slabé provenienci oněch národů, nýbrž především neznalosti našich dramaturgů a špatné organizaci vzájemných styků. Také překladatelská činnost v této oblasti je více než náhodná a skutečně povolaných překladatelů je pramálo; to se ostatně týká též překladů z jazyka ruského; vzpomeňme jen, v jak mizerných překladech jsme nuceni hrát některá díla Maxima Gorkého! Při lepším plánování dopředu bude lze též obstarávat lepší překladatele a organizovat rozdělení práce těch několika málo dobrých překladatelů, jež máme, tak, aby byl zajištěn kvalitní překlad pro každé divadlo. Zde, myslím, značně pomůže zásada, na níž jsme se dohodli a která snad patří do jiného referátu: zásada zveřejnění dramaturgického plánování všech divadel, a to nejméně na půl roku dopředu. Tím se pak mimo jiné zabrání též případům, z nichž jeden se stal právě nedávno, kdy jedno pražské divadlo si dalo pořídit překlad ruské klasické hry a teprve, když ji už začlo zkoušet, zjistilo, že překlad téže hry (která ještě nebyla u nás hrána) od jiného překladatele leží již neprovozován 8 let v Národním divadle v Praze. Hry sovětské, ruští klasikové a hry lidových demokracií stojí proto hned za původní tvorbou, protože jejich uvádění jenom uspokojí spontánní touhu širokých vrstev pracujícího lidu poznat kulturu národů, jež se vydaly na stejnou cestu s námi, s nimiž nás pojí upřímné přátelství a jejichž kultura je v mnohém směru na světové úrovni, i když u nás málo známá. Chceme tím také napravit chyby jednostranné orientace předválečné. Kromě toho jsou to díla svou tematikou — a tím tedy také svou formou — po výtce realistická a vyžadující tudíž realistického slohu inscenačního; právě na nich se nejvíce prozradí jakákoliv únikovost a jakýkoliv pokus o jevištní formalismus. Jsou to tedy díla velmi vítaná všem divadelníkům, kteří se nespokojují pouze hesly a myslí to se socialistickým realismem doopravdy.

4. Přehodnocení světové klasiky.

Přehodnocení znamená výběr takových her klasického světového repertoaru, jež mohou promluvit svým obsahem, správně inscenovaným, k dnešnímu pokrokovému divákovi. Zkoumáme-li jejich nadčasovou hodnotu, můžeme ji posoudit pouze tehdy, jestliže nám již přešlo do krve dialekticko-materialistické myšlení. Jestliže se neupínáme na efekty a pojmy absolutní, jestliže je dovedeme zařadit správně historicky a funkčně. To nejsou nabubřelá stanoviska, a myslím, že jsou více než na místě; jinak by se totiž brzy — možná, že již před uplynutím pětiletky — mohlo stát, že se nám a našemu způsobu myšlení, podle něhož vybíráme

svůj repertoar, vysměje každý odrostlejší školák, vychovaný podle nových školních osnov. Jsou díla, která přečkala věky, poněvadž byla napsána a domyšlena realisticky, poněvadž jsou to díla o skutečných lidech a nikoliv o idejích; v každém takovém díle důsledně domyšleném je i kus dnešní pravdy, dostane-li se do rukou dnešnímu dramaturgovi a skutečně dnešnímu režisérovi i herci.

5. Pokrokové hry západní.

Myslíme tím hry ze zemí s kapitalistickým způsobem hospodářství. A jejich autory, kteří vyjadřují přesvědčení a vůli pokrokových vrstev, jež jsou v oněch zemích v opozici vůči pořádku, udržovanému jejich vládami. Tyto hry nám jednak umožňují přesvědčovat našeho diváka o skutečném stavu věcí v tak zvaných demokraciích a jednak nám jejich provedení umožňuje vyjádřit solidaritu s pokrokovými silami, jež s námi bojují stejný boj. Sítu, jímž prosíváme dramaturgii západní, musí však být velmi husté, mimo jiné též proto, že tu běží o vývoz drahocenných valut; rozhodně by se napříště neměla opakovat praxe bezhlavého kupování hry, o níž jsem se pouze dočetl, že měla velký úspěch v cizině, jenom proto, abych zabránil druhému divadlu, aby ji provozovalo. Že takové nešvary u našich — pražských i venkovských divadel existují ještě dnes, dokazuje výkaz jediné divadelní agentury, podle něhož jenom v této sezóně propadlo čtrnáct her západní provenience, za něž již byla zaplácena záloha v cizích valutách v celkové hodnotě čtvrt milionu Kčs a k tomu je ještě nutno dodat, že všechny tyto hry byly již — zbytečně přeloženy.

Toto jest tedy generální linie československé dramaturgie a bude-li schválena bratislavskou konferencí, vidíme, že ponechává uměleckým vedoucím divadel ještě velmi široké pole vlastní iniciativy. Navrhují dále, aby splnění podmínek této linie za tu kterou sezónu opravňovalo teprve jednotlivé soubory k účasti na Divadelní žatvě. Máme totiž ne jeden doklad oblastních divadel, která slavnostně zahájí hodnotnou a pokrokovou hrou, pak hrají ještě jednu nebo dvě podobné a postarají se, aby se na ně dostavila pražská kritika a psalo se o nich; nesporně s jednou z těchto tří her pojedou na Divadelní žatvu; to však, co tvoří ostatní repertoar, bývá namnoze balast nejhoršího druhu. Uvedení aspoň jedné sovětské, nebo slovanské hry, aspoň jedné hry původní se současnou tematikou a aspoň jedné starší hry české nebo slovenské (jako na př. Jiráskova), by mělo být napříště podmínkou k účasti na Divadelní žatvě. Kromě toho by každé divadlo — to

jest každé na venkově, tam, kde je divadel více, lze vhodně práci rozdělit — mělo předem pamatovat na vhodnou oslavu významných událostí a jejich výročí; vhodnou hrou by po každé mělo být vzpomenuo našeho revolučního února, stejně jako Velké říjnové revoluce; 21. prosince 1949 bude celý pokrokový svět oslavovat sedmdesáté narozeniny J. V. Stalina; v červnu letošního roku 150. výročí narození Puškina a 2. března 125. výročí Bedřicha Smetany.

O tomto referátu byla již provedena diskuse v dramaturgické komisi Státní divadelní a dramaturgické rady a kromě toho v mém semináři na dramaturgickém oddělení Akademie musického umění. Na obou těchto diskusích bylo shodně konstatováno, že k dosažení nejvyšší úrovně naší dramaturgie je zapotřebí úzké a upřímné spolupráce autorů, dramaturgů a kritiků. Bylo poukázáno na zoufalý stav současné kritiky a navrženo řešení, jež tu předkládám jako návrh konferenci:

Napříště nechť existuje dvojí způsob referování o premiérách v denních i odborných listech. 1. Stručná novinářská recenze napsaná ihned po premiéře a uveřejněná v novinách nejdéle dva dni po premiéře. V ní budiž konstatováno, že byla hrána ta a ta hra od toho a toho autora, uveden event. překladatel, režisér, výtvarník a hlavní představitelé a event. reportérsky zaznamenán ohlas večera. Recensent by měl býti natolik politicky vyspělý, aby mohl tuto hru i v této krátké recenzi buď doporučit, nebo nedoporučit, s kulturně politického hlediska. 2. Odborný rozbor hry a provedení, jenž by měl vyjít v nedělním vydání denních listů, nebo v odborných časopisech. K němu by bylo nezbytně zapotřebí, aby recensent:

1. Znal připravenou hru již před provedením.
 2. Zúčastnil se jedné, nebo více posledních zkoušek.
 3. Viděl premiéru hry.
 4. Viděl alespoň jednu reprisu hry. (V prvních dvou bodech by ovšem musela divadla vyjít referentům všemožně vstříc.)
- Po tomto předběžném studiu by pak napsal skutečně odborný posudek, kde by každý svůj soud, ať kladný, či záporný, musil vědecky zdůvodnit a ne pouze známkovat, či nekriticky chválit nebo nenávistně hanět.

Nepochybujeme o tom, že s ubývající insertní částí a rozšiřující se stránkou kulturní bude — zvláště v nedělním vydání, dostatek místa na tak významný článek. Navrhují, aby tento návrh byl předložen všem divadelníkům na jejich velikonočním sjezdu a tlumočen pak jako jejich požadavek.

Takto zajištěnou úzkou spoluprací na plánu, na jehož generální linii se shodneme, zajistíme nejen zdravý vývoj našeho divadelnictví, nýbrž také normy a kritéria socialistického realismu, jež jsme povinni odevzdat budoucím generacím.

K problémem čsl. dramaturgie

Dr Peter Karvaš

Ak uvažujeme o úlohách dramaturgie našich profesionálnych divadiel, vychádzame z rozdielnosti medzi plánovaním v oblasti materiálnej výroby a medzi plánovaním v oblasti umeleckej tvorby. Neuvedomovať si túto rozdielnosť na prahu päťročnice, znamenalo by odhliadnuť od citlivej ústrojnosti a mnohoznačnej složitosti procesu, ktorým je umelecká tvorba, od jeho mnoh stranej determinovanosti skutočnosťami hmotnými i psychologickými, a to tým skôr, že nám tu ide o umeleckú tvorbu kolektívnu, o tvorbu divadelnú. Medzi päťročným plánovaním hospodárskym a divadelným bude teda rozdiel už v samotnej jeho metóde, v samotnom stanovisku k číselným dátam a pomerom, ktoré máme stanoviť a napokon prirodzene i v charaktere a platnosti týchto dát. Táto rozdielnosť má niekoľko konkrétnych príčin:

1. V oblasti materiálnej výroby sú výrobné prostriedky známe a štatisticky zistiteľné a ich vzrast možno predvídať s veľkou presnosťou a podrobnosťou. Plán môže teda predvídať výrobnú kapacitu, kvantitu a kvalitu výrobkov. Naproti tomu produktivita umeleckého telesa, na pr. divadelného súboru nie je priamo úmerná jeho proporciám ani materiálnym podmienkam jeho tvorby. Kvantita a kvalita jeho skutkov nie je priamočiarým dôsledkom jeho zriadenia a dobudovania, lež závisí od radu ďalších činiteľov mimomateriálnej povahy. Kým teda továreň je schopná dosiahnuť istú predvídateľnú výrobnosť a istú kvalitu produktov hneď po dobudovaní a otvorení prevádzky, divadlo personálne a technicky hotové ešte nezaručuje istú umeleckú úroveň a istú produktivitu.

2. V oblasti materiálnej výroby možno vopred zakalkulovať plánovitý rozvoj výrobných prostriedkov a pri päťročnom plánovaní počítať vopred, na pr. s výrobnou kapacitou priemyselných

ZÁKLADY NOVÉ PRÁCE ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADLA

SBORNÍK DOKUMENTŮ BRATISLAVSKÉ KONFERENCE DIVADELNÍCH
A DRAMATURGICKÝCH RAD A DIVADELNÍCH PROPAGAČNÍCH KOMISÍ

USPOŘÁDALI ING. ARCH. MIROSLAV KOUŘIL A EMANUEL JANSKÝ

V POČTU 3300 VÝTISKŮ VYDALA V ÚNORU 1948 ^{dic} DIVADELNÍ ÚSTŘEDNA
NÁKLADEM UMĚNÍ LIDŮ V PRAZE

OBÁLKU NAVRHL VĽADIMÍR ENDL. VYTISKLO TEMPO, NÁRODNÍ
PODNIK, PRAHA II, JUNGMANNOVA TRÁDA ČÍS. 24 — CENA 80 Kčs